

Диилвр делдсн хаалһ

Давсн долан хонгин бембэ өдрлэ Хальмг Таңһчд "Өдэрхн - Кизляр" төмр хаалһ тосхһна 70 жилин өөнд негэдсн керг-үүлдврмуд давв. Эднэ һол күслнь - 1941-1943 жилмудт йиртмжин күчр бөөдлд, дөөнө күнд цагт орн-нутгтин даалһвр күцәһэд, төмр хаалһ тосхсн улсин санлыг мөнкүрүллн. Хойр жилин туршарт халуг халун гилго, киитниг киитн гилго, чик хот уга 15 нас күрәд уга баһчуд, көгшдүд, күүкд улс нуцкн һарарн шавр зөөһөд, күнд шпал төвөд, бийснь кесн землянкст бөөһөд, немшнрин бомбардировкд туссн бийнь зураһаснь урд хаалһ тосхв. Тер күчр цагт саата күүкд улсиг цаһан төр бәрхәснь хойрхн сар урд көдлмшәснь сүлдхдг билә.

Июлин 21-д 62 ветеран 70 жил хооран тосхсн хаалһарн Санлын поездәр йовх күндтә зөв авв. Цуһар эдн муулан эдлэд 23 сарин туршарт тосхсн төмр хаалһар түрүн болж йовв. Тер цагт 11-15-та бичкдүд, ода толһань буурлтсн эмгд-өвгд нульмсан аскрулж уулад бөөв. Поезд Артезиан станһас Улан Хол станц дөврәд Өдэрхн тал йовв.

Артезианд болн Улан Хоолд ветеранмудыг эн байрин өдрлэ Хальмг Таңһчин правительствин негдгч дарук В. Илюмжинов йөрөв. "Эн хаалһ Төрскән харсгч Алдр дээнә хамгин чинртә объект гиж келхлә худл болшго. Эн хаалһ угаһар Сталинград балһсна төлө болсн дөөлдәнд диилвр бәршго биләвидн. Терүнә хөөн Советск Союз дөөнд диилвр бәрв. Хаалһин тосхлгд 15000 хальмг күн орлцв. Санлын поезд - мадн, идр наста улс, дорас өсч йовх баһчуд тана баатр йовдлыг мөнкинд мартшгон темдг. Өдэрхн - Кизляр хоорнд хаалһ тосхһн - ямаранчн күндиг төртән авлго, орн-нутгиннь төлө өгсн даалһвр күцәһэд йовхиг маднниг дасхжана. Мадн таднд әрүн цаһан седкләсн ханлтан өргжәнәвидн. Менд амулң бәәхәтн", - гиж В. Илюмжинов ветеранмудыг йөрөв.

"Эн өдр алдр хальмгудын алдр байрин өдр. Тадн дөөчнрлө әдл күрзәри мана диилвр өөрдүлөт", - гиж Дагестана көлгч-күчнә министрн үүл цаг зуур даажак М. Раджабов эврә республикин улсин нерн дсәрәс хаалһ тосхачнриг йөрәһәд, ханлтан өргв. Дәкәд эн өдр ветеранмудыг Хар һазра болн Лагания, района толһачнр, Улан Хол болн Артезиан селәдин ахлачнр, Ар үзгин Кавказин төмр хаалһин элчнр бүлән үгән келәд йөрөв.

Артезиан болн Улан Хол станцст хаалһ тосхһна санлын самбр секгдв. Ветеранмуд энүнд цешгүд тәвхләрн, зул өргәд, мөргәд, әрүн самбрт зальврад бәәв. Улан Хол селәнд "Өдэрхн - Кизляр" төмр хаалһ тосхсн ветеранмудын санлыг мөнкүрүлх чолун тәвгдв. Лагания хурлын гевш З.Лобсан, әрүн илв келг Нико-

лайн чоңжин лам Сергей болн Лагания райо-на мусульманск нишәнә имам ном умшад эн ормиг әрүслв. Иргчдән эн ормд бумб тәвгдхмн. "Хальмг Таңһчин правительств Улан Хол селәнд "Күч-көлснә туурмжин селән" Хулхт селәнд "Цергә түүрмжин селән" цол зүүх әрлһ орулв", - гисн зәнг ветеранмуд альхан ташад тосв. Хаалһ тосхсн ветеранмуд Б. Босхомджиев, В. Шаракаев, Т. Кутыгин болн Төрскән харсгч Алдр дээнә цага ветеранмудын зөв харсһна болн санлын мөнкүрүллнә комитетин ахлач Т. Басерхас таңһчин правительствд болн Ар үзгин Кавказин төмр хаалһин һардврт, ним байр эднд үүдәснд ханлтан өргв.

Өдэрхнд Хальмг делегациг орсин авъясар караваяр болн давсар тосв. Экскурсин йовудт ветеранмудт балһсна темдгтә орм үзүләд, эднә туужин тускар келж өгв. Терүнә хөөн Өдэрхн балһсна филармоньд иньгллтин концерт болв. Концертин эклцд Хальмг Таңһчин правительствин ахлач Л. Иванова болн Өдэрхнә областин правительствин ахлач, областин вице-губернатор К. Маркелов бүлән үгән келәд, нег-негдән белг белгләд, хурсн, улсиг эн байрта өдрлә йөрөв.

Яшкулин районас эн поездәр Нәәмн Джава-каевна Гаряева, Нимә Эрдниевич Эрдни-Горя-ев, Эдяш Шалбуевич Джохасев, Мария Бад-маевна Дертеева, хаалһ тосхһнд орлцсн вете-рана көвүн Сергей Басангович Болдырев йо-вад ирв. Нег өдрә зуульчлһнд медәтнриг РМО-н администрацин һардвр үдшәһәд, ха-алһднә белг бәрүлж өгв. Хол биш болв чигн, медәтә улст эн хаалһ амр биш болхнә медж, эднд зууран ундан хәрүлх хальмг цә, цашл цацх, дееж өргх тоотынә белдв.

Ветеранмудыг дахж йовсн РМО-н админис-трацин толһачин дарук Галина Шининован келсәр, медәтнр йир байрта хәрж ирв. Поездд эдн таньл-үзлтәһән харһад, давсн баһ цага толлврарн хувалцв. Хаалһдан цокулсн зур-гуднь Яшкулин района туужин дегтрт орхмн.

Вячеслав ИЛЮМ-ЖИНОВ, Хальмг Таңһчин правительствин Ахлачин негдгч дарук:

- Өдэрхн - Кизляр ха-алһ тосхачнрин әрлһәр Санлын поезд йовулһна төр кесг жилин туршарт халһгдж йовла. Зуг эн жил эн керг-үүлдвр да-вулхин төлө Ар үзгин Кавказин болн Өдэрхнә

областин һардврла шишлң бооцас батлгдв. Мадн ветеранмудын санаг тевчлго үлдәх зөв уга биләвидн. Улан Хол селәнд тәвгдх бумб мана өвкнрин баатр йовдлыг мөнкүрүлжәх темдг болхмн. "Санлын поезд" керг - үүлдвр бүрдәхләрн мадн ветеранмудын орулсн шиид-вринь күцәх сана зүүләвидн. Иргчдән чигн тосхлтын ветеранмудыг мартлго дөң болх-видн.

Петр ЧЕТЫРЕВ, Өдэрхн - Кизляр ха-алһин тосхач:

- Устин района Уст селәнд тавн класс чиләснә хөөн намаг Өдэрхн - Кизляр хаалһ тосхһнд йовулв. Би мөрн тергәр төмр хаалһ кевтх орм хатурулхин төлө шавр зөөдг биләв.

Немшнр бомб хайхла шиглң нүкнд унад бултдг биләв. Би эн тосхһнд 1943 жилин июль сар күртл көдлж йовлав. Таңһчин толһачнр мадн төлө Санлын поезд йовулснд эднд ханлтан өргжәнәв.

Татьяна ГУШАЕВА, 2001 жилин Хальмг Таңһчин хамгин сән ээж:

- Би эврән Лагания бәэрн күүкмб. Ода Арте-зианд бәәнәв. Хаалһ тосхгджих цагт әкм на-маг тосхачнрт некд болх гихәд йовулдг билә. Зуг тосхачнрин тоод мини нер-усн уга. Мадн эн төмр хаалһ тосхжәһад ду бичвидн. Ода би таднд энүг дуулж өгнәв.

КААРУН Бадм, АНЖУКАН Ольга. Б. Морчуковин цоксн зургд.

Хальмг ЧКН. - 2012. - 24 июль. - (N 128). - С. 1.